

ZSPB.: Nemrég Li Kocsiang kínai miniszterelnök Magyarországon járt Kína és 16 kelet-közép-európai ország gazdasági és kereskedelmi fórumán. Orbán Viktor a régiós országok nevében üdvözölte azt a tényt, hogy az új világrend részeként Kína a térség fejlesztésében és fejlődésében jelen kíván lenni. Nem mindig voltunk ilyen nagy barátok Kínával: 2008-ban Balog Zoltán lelkesen lengette a tibeti zászlót egy Amnesty International által szervezett rendezvényen, elítélve Tibet kínai elnyomását. Amikor viszont tegnap egy szabad Tibetért küzdő magyar aktivista elkezdte lengetni a zászlóját, rendőrök fogták körül és megpróbálták elhallgattatni. Nagyt fordult a világ.

Magyar Bálint: Ezen csak az csodálkozik, aki úgy gondolja, hogy ezt a rendszert bármiféle ideológia vezérli. Viszont ez nem így van: nem egy koherens ideológia határozza meg a cselekvésüket, a cselekvésük racionalitását más dimenzióban kell keresni, amelyhez pragmatikus módon hozzáválogatják azokat az ideológiai paneleket, amik az adott pillanatban a leginkább hasznosak számukra. Azt a narratívát sem szeretem, amelyik úgy állítja szembe Orbán Viktor korábbi és mai tevékenységét, mint egy valaha elkötelezetten liberális, radikális alternatív forradalmár, illetve egy konzervatív, egyúttal nacionalista lózungokat használó politikusét, mintha e kettő bármilyen ellentmondásban állna egymással. Ez arra utal, mintha feltételeznénk, hogy az elvi meggyőződése változott, és az határozza meg a politikáját. Ezzel szemben én úgy gondolom, hogy az egykori liberális alapállása egy történelmi félreértésből adódott. Nevezetesen abból, hogy a rendszerváltás nyelve a liberális demokráciák nyelve volt. A visszaszorulóban lévő puha kommunista rendszer tagjai egyre inkább kezdték átvenni azt a nyelvet, ami a demokratikus ellenzékben már az 1970-es évek végétől, a társadalom szélesebb rétegeiben pedig az 1980-as években alakult ki. Magyarul, a kommunista rendszer kritikája a liberális demokrácia kritikai nyelvi eszközeivel fogalmazódott meg. Miután ez a nyelv alapvetően baloldali indíttatású, racionális és szekuláris volt, azt a képzetet keltette, mintha ennek az értelmiség által történő átvétele a rendszerváltás korszakában egyben azt is jelentette volna, hogy a széles társadalom értékrendszere is ehhez illeszkedik. A társadalom egészének értékrendszere azonban sokkal távolabb állt mindattól, amit ez a nyelvezet indirekt módon sugallt. Ez az 1990-es évek elejére többé-kevésbé ki is derült, és a Fidesz nagy jobboldali menetelése lényegében arról szólt, hogy ettől a nyelvtől és értékrendszertől megszabaduljon. A Fidesz a társadalomban mobilizálható értékrendre építve próbálta maximalizálni a saját politikai és gazdasági hatalmát.

Visszatérve a kérdésére: mindezek fényében nem is kellene annyira a történeteken meglepődnünk, sokkal inkább az lenne a meglepetés, ha bármelyik jelenlegi fideszes politikus felháborodna azon, ami a Tibetért tüntető magyar állampolgárral történt. Erről viszont szó sincs, hiszen gördülékenyen megmagyarázzák, miért természetes mindaz, ami most történik.

ZSPB.: Beszéljünk egy kicsit a keleti nyitás politikájáról. Kazahsztán, Oroszország, Irán, Azerbajdzsán, Törökország, Fülöp-szigetek: csak néhány ország azok közül, amelyekkel az Orbán-kormány igyekszik egyre szorosabbra fűzni az együttműködést. Miért megyünk ilyen messze szövetségeseinkért, hogy a folyamatosan változó és különböző kríziseken keresztülmenő globális térben megtaláljuk a helyünket, amikor az Európai Unió és a NATO tagjai vagyunk?

M.B.: Orbán Viktor esetében a keleti nyitás – és ezt az Európai Unióban elfoglalt helye teszi lehetővé számára – pusztán azt jelenti, hogy amit ő hídnak nevez Nyugat és Kelet között, az a külpolitikában valójában nem más, mint egy zsarolási és üzletelési technika. Az Európai Uniótól forrásokat követel, hogy bizonyos mértékig lojális maradjon, míg Keleten az Unióval szembeni illojalitását bocsájtja áruba. Magyarország egy olyan – általam maffiaállamként leírt - autokratikus rendszer, amelynek lényege, hogy a politikai hatalom koncentrációja kéz a kézben jár a személyes, családi vagyonosodással, a politikai és gazdasági döntéshozatal kivonul a formális intézményekből, és az úgynevezett fogadott politikai család, egy klán típusú szerveződés keretei közé kerül, amelynek felső régióiban egyaránt találhatók formális pozíciókkal rendelkező személyek és

valójában minden formális felhatalmazás nélküli pozícióban lévő személyek. Ebben a struktúrában kívánja stabilizálni Orbán Viktor magát és ezt a hatalmi képződményt. Miután más posztkommunista autokráciáktól eltérően Magyarország jelentős természeti forrásokkal, például olajból vagy gázkitermelésből származó jövedelmekkel nem rendelkezik, számára az Európai Unió biztosítja az „olaj-jövedelmeket”. Ezek lenyúlásához az szükséges, hogy bármiféle transzparencia és ellenőrzés nélkül lehessen ezeket a jövedelmeket felhasználni. Vagyis egy olyan helyzetet kíván kialakítani a „nemzetek Európája” ideológiai köntösében, amelyben az üzenet egész egyszerű: Európán azt érti, hogy Brüsszel fizessen, míg nemzeti autonómián azt, hogy abba ne szóljon bele senki, hogy a kapott pénz miként van ez elkölthve és ellopva. Ami a keleti nyitást illeti: a nemzeti külgazdaságot fokozatosan egy politikai családi külgazdaság váltja fel. Csak autokrata rendszerekkel lehet olyan üzleteket kötni, amelyekben nem kérdezik meg egymástól, hogyan költik-lopják el a pénzt. Ha megnézzük az efféle autokratákkal ápolts külgazdasági kapcsolatokat, akkor különböző privát célú megcsapolási lehetőségeket lehet felfedezni. Az oroszok részéről folyik az a „Gazprom-diplomácia”, amelynek lényege, hogy Oroszország egyéni előnyökre beváltható korrupciós pénzekkel köti magához a közép-európai államok politikusait. Magyarországon két jelentősebb ilyen ügy van, amit ki lehet emelni. Egyfelől a MET-féle gázügyekre gondolok, amelyek eredményeképpen évi 50 milliárd forint körüli haszon áramlik az Orbán Viktorhoz köthető oligarchák részben offshore cégeihez. Másfelől ott van Paks2, amelyben Orbán házi strómanjának is jelentős szerepet szánnak. Csak apróságnak lehet nevezni a metrófelújítási és egyéb hasonlóan levajazott megrendeléseket.

Vegyünk egy másik extrém példát: a Fülöp-szigetek és Duterte esetét, ahol lényegében a magyar adófizetőkkel fizettetik meg azt, hogy Orbánhoz közel álló cégek verseny nélkül aknázhassák ki ezt a piacot. A Fülöp-szigetekkel kötött szerződés alapján egy 510 millió dolláros export-hitelkeret nyitottak, amelynek a terhére vásárolgatnak magyar árukat. Nos, ezek a magyar áruk, ahogy a tényfeltáró újságírás rámutatott, szorosán a politikai családhoz kötődő cégektől származnak. Ráadásul az sem biztos, hogy később a hitelt a Fülöp-szigetek vissza tudja-e majd fizetni, vagy majd veszteségként leírjuk. Az Eximbank úgy működik, hogy a veszteségeit folyamatosan vissza pótolják költségvetési forrásból. Ahhoz kell egy autokrata vezetőt találni, hogy a magyar adófizetőktől így is lehessen pénzt kiszedni, majd abból a családhoz köthető baráti oligarchák vagyonát növelni. Ahhoz, hogy ilyen „baráti” üzleteket lehessen kötni, az kell, hogy hajlandóak legyünk kezet rázni fényképészek előtt egy gyilkos diktátorral, lásd külügyminiszterünket Dutertével, amiért cserébe azok asszisztálnak a családi üzlethez. A „szövetségek”, amiket Orbán létrehoz, zsarolási potenciált jelentenek. Például megpróbált a V4-ekből is egy olyan csoportot csinálni, amellyel zsarolni lehet az Unió nettó befizető országait. Ez többé-kevésbé kipukkadt. A kínai miniszterelnök látogatása azt jelzi, hogy a kínaiak magyar forrásból hajtanak végre egy megkérdőjelezhető vasútfejlesztést, hiszen hiteltől történik az egész. Az évezredek múlva megtérülő beruházás felülmúlja az egykori kommunista idők orenburgi gázvezeték építésbe történő beruházását is, aminek annak idején még csak körülbelül 240 éves megtérülési időt jósoltak. Kína elnökének, illetve a 16 kelet-közép-európai ország vezetőinek idehozásával Orbán megpróbál megint egyfajta súlyt adni magának. Egy dolgot mindenképpen hangsúlyoznák: Orbán Viktor személyes ambíciói nincsenek összhangban az ország nemzetközileg betölthető szerepével. Óriási diszkrépancia feszül az ambíciója és a 10 milliós lélekszámú ország lehetőségei között. Míg más országok vezetői általában az országukat próbálják pozicionálni, addig Orbán külpolitikájában megfigyelhető, hogy szinte kizárólag csak a saját személye pozicionálásáról szól. Függetlenül attól, hogy mindez az országnak mibe kerül... Próbál úgy feltűnni, mint Oroszország jelentős szövetségese, az európai politikában magának meghatározó szerepet képzel, ami hihetetlen sokba kerül nekünk. Ugyanez történik Kína vonatkozásában is. A Budapest-Belgrád vasútvonal fejlesztése nem magyar érdek, hanem inkább kínai. Csak azt a vélt politikai hasznót, amit Orbán ilyen módon akar kiharcolni magának, illetve azt a valós családi gazdagodást, mindezt nagyon súlyos milliárdokkal fizetik meg a magyar adófizetők.

ZSPB.: Félig-meddig a külpolitikánál maradva, ami már át is vezet a belpolitika területére, mit gondol Gyurcsány Ferenc kampányáról a határon túli kettős magyar állampolgárok szavazati jogának megvonásáról, amit nemcsak a kormány, hanem en bloc az ellenzék is elutasít? Releváns kérdés, ugyanakkor szinte senki nem mer hozzányúlni.

M.B.: Az egy legitim vita, hogy kapjanak-e szavazati jogot azok a határon túli magyarok, akik életvitelszerűen nem éltek Magyarországon. Mindkét álláspont mellett fel lehet sorakoztatni számos érvet. Én személy szerint inkább arra hajlok, hogy ne legyen szavazati joguk. Ennek két oka van: az egyik az a rendszeresen hangoztatott érv, hogy az ember a saját döntéseinek a felelősségét viselje, és ne más számlájára próbáljon különböző döntésekbe beleszólni. Másrészt viszont senki nem beszél arról a jelentős csalásról, amit ennek révén lehet lebonyolítani. 2014-ben az az egy mandátum, amit a határon túli magyaroknak „köszönhattünk”, kétharmadot, vagyis korlátlan politikai hatalmat eredményezett a Fidesznek. Olyanok szavazatai járultak hozzá a Fidesz kétharmados, akik hihetetlenül szenvednének, ha Romániában akár a jobboldalnak, akár a baloldalnak ugyanilyen kétharmados hatalma lenne egy választás után. Arról is beszélni kell, hogy 2014 óta módszeresen folyik a kettős állampolgárok számának folyamatos bővítése, ezzel párhuzamosan pedig kampányolnak, hogy a kettős állampolgárok minél nagyobb számban regisztráljanak a magyarországi választásokon való részvételre. Magyarországon a választásokon induló pártok hozzáférhetnek a választói névjegyzékhez, tehát a „door-to-door” kampány lehetősége elvileg bármelyik párt számára nyitva áll. Természetesen minden pártnak különböző mértékű a szervezettsége, az anyagi forrásai, de az elvi lehetőségük megvan rá. A határon túli magyarok közül választásra regisztráltak címjegyzékéhez azonban nem férhetnek hozzá az ellenzéki pártok. Gondoljunk csak bele, nagyjából 7 milliós lakossága van Erdélynek, és félmillió embert kellene cím nélkül megtalálnia és elérnie az ellenzéki pártoknak. Ezzel szemben a Fidesz magyar költségvetési forrásokból támogat olyan erdélyi szatellit szervezeteket, amelyek megfelelő címlistával végiglátogathatják a választókat, majd egyszerűen begyűjthetik a szavazatokat. Gondoljunk arra, hogy ha valaki Magyarországon mozgásképtelen, és kéri, hogy szavazóurnát küldjenek ki hozzá, akkor az adott szavazókörből rendszerint két személy megy ki az urnával, hogy kontrollálják egymást, hogy az, aki az otthonában leszavaz, a saját akaratából, tisztán szavazhasson. Ehhez képest például Erdélyben az ellenzéki pártok számára elérhetetlen személyekhez mennek ki nem egy nap alatt, hanem legalább egy héten keresztül a Fidesz által finanszírozott szervezetek, amelyek képviselői „leszüretelik” ezeket a szavazatokat. És most már nem 90 ezer körüli szavazatról beszélünk, hanem többszázezerről. Szerintem így másodlagos az az elvi kérdés, vajon helyes-e, hogy a határon túliak szavazzanak-e, mert a lényeg az, hogy jelenleg egy államilag szervezett családi gépezetként szedhetik be a határon túliak szavazatait mindenféle ellenőrzés nélkül, hogy fenntartsanak egy autokratikus rendszert Magyarországon.

ZSPB.: Érdekes, amit mond. Noha a család lehetőségéről olykor beszél néhány ellenzéki párt, a dolognak erről a részéről nem igazán hallani. Sőt, kísérletet sem tesznek arra, hogy megváltoztassák ezt a helyzetet, így gyakorlatilag asszisztálnak a Fidesz csalásához.

M.B.: Komolyan, ezt őszintén nem értem. Az ellenzéki pártoknak a Nemzeti Választási Irodánál fel kellett volna vetniük a témát. Hozzátenném, hogy még azt sem lehet tudni, hogy ezeket zsákokban viszik-e be vagy postán adják-e fel. Eközben pedig lényegében megfosztják a szavazati joguktól azokat, akik nyugaton dolgoznak. Amerikában például mindössze három helyen lehet szavazni (Washingtonban a követségen, New Yorkban és Los Angelesben a konzulátusokon), tehát meglehetősen sokan vannak, akiknek ezer kilométert kellene utazniuk, illetve sok száz dollárt kellene kiadniuk, hogy elmenjenek szavazni.

ZSPB.: Pont erről beszélgettem nemrégiben Szél Bernadettel is, aki szerint arcpirító, hogy a XXI. században nem lehet interneten szavazni, viszont azt is megemlítette, hogy jelenleg az orosz hackerek esetleg veszélyt jelenthetnének. Nem melleleg az LMP azt képviseli, hogy ők szerzett jogot nem vennének vissza.

M.B.: Nem vagyok informatikus, de megfelelő IP-cím-ellenőrzéssel és védelemmel bizonyára azért kivitelezhető lenne a dolog. A probléma a „szerzett jog” szöveggel az, hogy ez nem a határon túli magyarok szerzett joga arra, hogy szavazhassanak, hanem a Fidesz szerzett joga arra, hogy csaljon. A tömeges csalás veszélye ugyanis nemcsak fennáll, hanem a rendszert úgy alakították ki, hogy erre lehessen felhasználni. Még egy adalék a népszavazással kapcsolatban. 2004-ben az SZDSZ éppen azért húzódozott attól, hogy megszavazza a kettős állampolgárság megadását, mert semmiféle garanciát nem kaptunk arra nézve, hogy ez egyben nem a szavazati jog megadását is fogja jelenteni. Akkor a Fidesz természetesen tagadta, hogy bármikor a jövőben szavazati jogot akarnának adni a kettős állampolgároknak. Mivel ismertük őket, tudtuk, hogy hazudnak. Mint ahogyan azt is, hogy a határon túli magyar szervezetekből is csatlósokat akartak csinálni. Amíg Markó Béla volt az RMDSZ vezetője, addig azok az erőfeszítések, hogy vazallussá tegyék őket, megbuktak. Erre az volt a reakció, hogy próbáltak kint két másik pártot létrehozni, mert ezzel akarták a RMDSZ-t meggyengíteni. Az ilyen szatellitszervezetek létrehozása a Felvidéken például azt eredményezte, hogy a magyar párt kiesett a szlovák parlamentből. Óriási pénzeket pumpálnak a határon túli magyar szervezetek közül azokhoz, amelyek nekik szolgálnak, ezzel egy egészségtelen anyagi függőséget teremtve. Mára az RMDSZ is készségesen a Fidesz rendelkezésére áll, például részt vesz annak kampányaiban, ami ezeknek az „ideológiailag kötött felhasználású” anyagi támogatásoknak a következménye.

ZSPB.: Az Ön nevéhez fűződik egy olyan fogalmi keret megalkotása a NER leírására, amit röviden úgy lehetne összefoglalni, hogy Magyarországon az állam nem a maffia eszköze, hanem maga működik maffia szerűen, amely az államhatalom teljes fegyvertárát beveti politikai és gazdasági érdekei érvényesítéséért, a Fidesz–KDNP kétharmados parlamenti többségével jórészt megszüntek a hatalomgyakorlás intézményes korlátai, a párt után az állam is egyetlen személy fennhatósága alá került, aki azóta az engedelmességre kényszerítést már a társadalom egészén alkalmazza. Az elmúlt néhány év távlatában hogyan látja, vannak-e új fejlemények a Fidesz hatalomgyakorlásával kapcsolatban vagy csupán a már leírt modell kiteljesedésének vagyunk a tanúi?

M.B.: Először erről 2001-ben írtam nyilvánosan a Magyar Hírlapban *Magyar polip, a szervezett felvilág* címmel, a maffiaállam kifejezést pedig már 1999 őszén használtam először az SZDSZ programját előkészítő anyagban, amikor a Fidesz államfelfogását vetettem össze a liberális felfogással. Mára sajnos beigazolódott mindaz, amire már akkoriban figyelmeztettem, mert 2010 óta a modell kiteljesedését láthatjuk.

A cikkben is kifejtett elképzelés lényege, hogy a korrupciónak három fajtája, vagy akár „evolúciós lépcsője” van, amelyek egymás mellett is létezhetnek, de egy adott rendszert aszerint lehet meghatározni, hogy a három közül melyik típus a legjellemzőbb. Az első a hétköznapi korrupció. A második a „state capture”, amikor oligarchák foglyul ejtik az államot, a közhatalom bizonyos szféráit, tartós függési és zsarolási kapcsolatot építenek ki. A harmadik a bűnöző állam, a maffiaállam. Ezt a típust lehet hívni szervezett felvilágnak is, ahol megfordul a második típusra jellemző viszony, ugyanis itt egy politikai vállalkozás ejti foglyul a gazdaságot és az oligarchákat, s őket tagozza be maga alá. Ez a politikai vállalkozás kisajátítja, monopolizálja a piacot és a piaci elosztást. Továbbá maffiamódszerekkel kormányoz, ami alatt azt kell érteni, hogy a fogadott politikai család alkotja a hatalmi elitet, ahova nincs szabad belépés, sem pedig szabad kilépés, mint ahogyan a klasszikus maffiában sincs. Míg azonban a klasszikus maffia kezében nincsenek közhatalmi eszközök, ezért fenyeget, zsarol, sőt a gyilkol is, ha szükség úgy hozza, addig a maffiaállam a közhatalom eszközeit felhasználva, vértelen erőszakkal biztosítja hatalmát, érvényesíti a saját érdekeit. A logika viszont mindkét esetben ugyanaz. A maffiaállam rendszerében a korrupció nem valamiféle deviancia, szokatlan és nemkívánatos jelenség, hanem a rendszer lényegét képező elem. A kormány maga, illetve a kormányzati és a kapcsolódó állami szervek működnek egyfajta bünszervezetként.

Annak idején, 2001 februárjában azzal zártam a cikkemet, hogy a 2002-es választások tétje az, hogy kétharmados többséget tud-e szerezni a Fidesz. Mert ha igen, akkor ennek a folyamatnak semmilyen gátja nincs. A maffiaállam kiépítésének alapfeltétele az, hogy az a politikai erő, amelynek egy ilyen rendszer a célja, a politikai hatalom monopóliumával rendelkezzen. A kétharmad ehhez megfelelő, hiszen ebben az esetben egy párt egymaga módosíthatja az alkotmányt, az összes jogszabályt, továbbá a fékek és egyensúlyok rendszereként működő intézmények vezetőit kompromisszumok nélkül egymaga tudja kinevezni. Ezzel pedig mindenféle egyensúlyt és féket ki tud iktatni. A Fidesz 2002-es bukása miatt ez a projekt nyolc évet csúszott, 2010-ben viszont meglett a kétharmad. Amit én korábban megírtam, az egy embrionális állapot volt, amiben fel lehetett fedezni a maffiaállam DNS-ét. 2010-ben pedig megszületett a gyermek, majd azóta, két kormányzati ciklus után viruló felnőttkorba lépett a rendszer.

ZSPB.: És 2014-ről mit lehet ebben a kontextusban elmondani? Az is valamiféle korszakhatárt jelöl? Említette, hogy a maffiacsaládba nem lehet könnyen bekerülni, kilépni pedig végképp lehetetlen. Mégis, Simicska Lajos éppen az utóbbira példa.

M.B.: Formálisan úgy tűnik, hogy Simicska elvesztette pozícióját ebben a fogadott politikai családban, de valójában az történt, hogy Simicskának a pozíciója szűnt meg. Korábban ő jelentette a „kereskedelmi kaput” a politika és a gazdaság területe között, mert amíg a Fidesz ellenzékben volt, nagy szükség volt rá, hogy központosítva és egy kézben legyen a párt pénzgyűjtési funkciója, mert ez kellett a pártstruktúra vazallusi kiépítéséhez és fenntartásához. A Fidesz 2014-es újabb kétharmados választási győzelme után Orbán Viktor feleslegesnek látta ezt a pozíciót, majd gyakorlatilag decentralizálta és felszámolta. Simicska Lajos pedig, aki a gazdaság és a politika tandemében építette ki a rendszert Orbán Viktorral, a leértékelt szerepével nem akart megbarátkozni, és ez okozhatta a végső konfliktust.

De visszatérve a kérdésére, hogy milyen korszakhatárt is jelölhet 2014. Nézzük meg, mi a rendszer lényege. Kettősség jellemzi, hiszen míg a közhatalmi szférában gyakorlatilag megszűnik a hatalmi ágak szétválasztása, addig a fogadott politikai családon belül Orbán gondosan elkülöníti a hatalmi potenciál egyes dimenzióit, forrásait. Egy posztkommunista autokráciában, mint amilyen a magyar maffiaállam, természetes, hogy egy klienshálózat uralja a különböző hatalmi ágakat, ami jól látható a baráti és családi összefonódásokból. A végrehajtó és törvényhozó hatalomtól kezdve az ügyészségen és az erőszakszervezeteken át az igazságszolgáltatásig a fogadott politikai család kezében futnak össze a szálak. Látszólag, az alkotmányban vagy alaptörvényben le van írva, hogy ezek egymástól függetlenek, de lényegében ez nem így működik a gyakorlatban. A bírósági függetlenség épp az utolsókat rúgja, ha pedig 2018-ban a Fidesz újra kétharmados többséget szerez, akkor elfelejthetjük ezt is. Miközben viszont a politika formális intézményrendszerében a hatalmi ágak szétválasztása megszűnik, a fogadott politikai családban éppen az ellenkezője történik. Mi lenne az a szituáció, amelyben a keresztapa pozícióját veszély fenyegetné? Ha megnézzük a hatalmi erőforrások különböző dimenzióit, akkor a következő területeket látjuk: 1) a Fideszen belüli formális pozíciók; 2) kormányzati formális pozíciók; 3) gazdasági hatalom; 4) médiahatalom; 5) személyes vagyon.

ZSPB.: Simicska Lajos melyeket birtokolta Ön szerint?

M.B.: Simicska a fenti öt közül négygel rendelkezett, mert ugyan formális pozíciója nem volt a Fideszben, de lobbija volt, és amikor a kormányzati pozícióról beszélek, akkor nem csupán arra célok, hogy egy ideig az APEH (ma NAV) elnöke volt, hanem arra, hogy 2014-ig gyakorlatilag ő jelölte ki a gazdasági minisztérium és az adóhivatal vezetőit. Simicska leértékelésével az történt, hogy se politikus, se pedig oligarcha vagy stróman nem birtokolhat az ötből kettőnél többet, tehát nem rendelkezhet olyan hatalmi potenciállal, mint korábban Simicska. A személyes vagyonon kívül

mindenkinek más csak egy további területen mozoghat. Ott van például Rogán Antal. A személyes vagyonán kívül a végrehajtó hatalomban van, másutt viszont nincs jelen. Vagy vegyük Matolcsy: személyes vagyon és Nemzeti Bank. Nézzük Lázárt: személyes vagyon, és ugyancsak a végrehajtó hatalomban van jelen. De vizsgáljunk meg egy oligarchát is, például Andy Vajnákat. A személyes vagyonán kívül ott van a médiában, de nincs sem párton belüli beágyazottsága, sem pedig kormányzati pozíciója, mert az, hogy ő a „filmbiztos”, nem jelent valódi hatalmat. A médiahatalmát az jelenti, hogy számtalan médiacég a nevére van íratva. Így végigmehetnénk az összes oligarchán, és ugyanezt látnánk. Nem elég azonban, hogy Simicskát a korábbi szerepéből kibillentették, de lezajlott itt egy másik háború is, ami a Lázár-Spéder tandem ellen folyt. Ott összekapcsolódott a Spéder-féle bankvagyon és médiahatalom a Lázár-féle végrehajtó hatalommal. Orbán ugyanúgy lecsapott rájuk, mint Simicskára. Spédernek „önként” meg kellett válnia a vagyonának egy jelentős részétől, médiabirodalmának pedig szintén egy nagy részét átjátszani az Orbán-közeli körnek. És még örülhet, ha nem kell börtönbe mennie, de azért egy vizsgálatot lebegtetnek vele szemben. Pár milliárdot bizonyára megtarthat a vagyonából, és szabadlábban maradhat, de a hatalmi játszmából „csupasz fenékkal” kullog el. Ezzel párhuzamosan Lázár is be lett fenytve, hogy meg ne próbáljanak ilyen szövetségeket kialakítani. Amikor a politológusok arról elmélkednek, hogy hol roppanhat meg a NER, milyen repedések keletkezhetnek benne, akkor jó lenne, ha tovább is látnának az orruknál, mert szerintem épp most stabilizálódott ez a rendszer igazán. Mindenki ki van iktatva, aki az említett tényezők közül kettőnél többet is össze tudna kapcsolni. Így pedig lehetetlen Orbán hatalmát belülről sikerrel megtámadni. Azok a figurák, akik a párt alelnökei, valójában semmilyen hatalommal nem rendelkeznek. Az egyetlen esélyük a boldogulásra az, hogy a jelenlegi rendszert hűségesen kiszolgálják. Ezért nyilván megkapják a megfelelő jutalmazást, de ennyi. Tehát a hatalmi ágak szétválasztása a politikai életből a fogadott politikai család köreibe belülről került. Az egyetlen kivétellel Mészáros Lőrinc, akinek mindenféle vagyona van, de az IQ-ja és háziszolga helyzete pontosan megmutatja, hogy Orbán Viktor személyes bábja. Amije neki van, az nem tekinthető másnak, mint Orbán személyes vagyonának.

ZSPB.: A fentiek némileg talán már választ is adnak arra a sokakat foglalkoztató kérdésre, hogy vajon miért ilyen sikeres ez a rezsim. Túl leegyszerűsítőnek tűnik azt mondani, hogy az emberek félelemben és egzisztenciális függőségben vannak és ezért nem mennek utcára. Farkas Attila Márton szerint: „A NER a kapitalizmus Kelet-Európára jellemző, speciális feudális formája, amire idehaza sajnos igény van, mivel a magyar nép nem szereti a kemény diktatúrát, viszont igényli a puha diktatúrát. A keménységet is gyűlöli, meg a szabadságot is. Az atyáskodó, puha diktatúrát szereti, és kerüli a veszélyt, így ha nem szalad el a ló a jelenlegi rezsimmal annyira, hogy itt tényleg éhezés lesz, vagy tömeges nélkülözés, akkor nem lesz itt semmi más, csak romkocsmákban való kummogás.” Ön szerint miért működik Orbán politikája, egyáltalán miből nyeri a legitimitást?

M.B.: Én annyiban másként látom a helyzetet, mint FAM, hogy ez az elfogadás nem önkéntes, mert a társadalomban az autonóm pozíciók szisztematikus felszámolása zajlik, illetve ezeknek az átalakítása patrónus-kliens függőségi viszonyokká, ahol a hatalom saját belátása szerint dönthet a pozíciókat betöltő személyekről, akik e függőségben maximálisan ki vannak szolgáltatva. Magyarországon ma két autonóm társadalmi csoport van: a nyugdíjasok és a diákok. A nyugdíj ugyanis nem önkényes, diszkrecionális döntések függvényében jár, tehát nem lehet a lojalitás alapján megkülönböztetni egyik nyugdíjast a másiktól. Nem függhet ettől a nyugdíj mértéke... egyelőre. Mivel jelenleg ez a helyzet, próbálják ilyen-olyan eszközökkel, például Erzsébet utalvánnyal, a nyugdíjasokat megvásárolni. Ha megnézzük az elmúlt évek tüntéseit, láthatjuk, hogy a nyugdíjasok messze felülreprezentáltak a megjelentek körében, aminek ez a magyarázata, mármint hogy nincs mivel zsarolni őket. Két kivétel volt a tüntésen résztvevők összetételében: az internetadó elleni tömegtüntetés, illetve a CEU melletti szimpátiatüntetés. Ott fiatalok és diákok is jelentős számban tüntek fel. Amikor Orbánék látták, hogy egy különben apolitikus tömeg életébe úgy nyúltak bele, hogy az érdekei védelmében akár politikai kockázatot is hajlandó volt vállalni,

rugalmasan visszavonultak és elálltak az eredeti ötlettől. A fiatalok a lábukkal szavaznak, amikor elmennek külföldre tanulni, munkát vállalni. Azok közül, akik a rendszerrel szemben fel tudnának lépni, sokan olyan életstratégiát választanak, hogy más országban kezdenek új életet, mert az még mindig jobb, mint itt senyvedni méltatlan és reménytelen körülmények között. A többi társadalmi csoport erősen fogva van a patrónus-kliens viszonyok hálózatában, függetlenül attól, hogy szegényebb vagy gazdagabb rétegekről van szó. Az világos, hogy a felsőbb jövedelmi kategóriákba tartozók nagyobb arányban mennek el szavazni, mint az alacsonyabb jövedelműek. A jelenlegi kedvezményrendszerben, ami alatt az egykulcsos szja-t és a családi adókedvezményt értem, az jár a legjobban, akinek állása, illetve minél magasabb a fizetése van. A nyugdíjasokon kívüli társadalom felső 20 százalékának nagy része tehát abban érdekelt, hogy a mostani rendszer megmaradjon, mert ha az ellenzéki pártokra szavaz, akkor arra kell számítani, hogy jön a progresszív adózás, illetve a családtámogatás egy igazságosabb rendszere – ezt egyébként a jelenlegi helyzetben én is támogatnám –, és ez a gazdagabbakat negatívan érintené. Emiatt ennek a rétegnek a jelentős része Fidesz-szavazó marad. Az ő esetükben a szavazás egyben arról is szól, hogy ha az ellenzéki jelölt vagy párt mellé húzom be az ikszet, akkor havi 50-100-150 ezer forinttal kevesebbet visznek haza. A társadalmi ranglétra alján meg több százezren vannak a közmunkások, akik olyan függési viszonyban vannak a többnyire fideszes polgármesterektől, mint amilyenben még a két világháború között a cselédek sem voltak. Zárójelben jegyezném meg, hogy a cselédek jogállása és jobbiztonsága sokkal stabilabb volt a mai közmunkásokénál. Ezek a százezrek a kényszer puhább és keményebb eszközeivel egyaránt elvihetők az urnákhoz jövőre, hogy a Fideszre szavazzanak.

ZSPB.: Akkor „csak” ezek állnak a háttérben?

M.B.: Még egy tényező: a társadalom egyre nagyobb részéből csinálnak bűntársat, gondolok itt például a trafikok elosztásának vagy az állami földek kiárusításának ügyére, illetve a közbeszerzésekre. Tegyük ehhez még hozzá azt a kontraszelekción, ami a közszolgáltatásban és a közigazgatásban dolgozók szintén több százezres csoportját érinti, ahol a lojalitás az egyedüli szempont, ha valaki előre akar lépni, és ennek érdekében sokszor szakmailag vállalhatatlan döntéseket kell hozni. Ez is olyan helyzetet eredményez, ahol rengeteg embernek van félnivalója egy kormányváltás esetén. Ezekben mérhető azoknak a száma, akik büntetőjogilag lehetnének felelősségre vonhatók. Ez a lényege a magyarhoz hasonló orosz maffiaállamnak is, ahol abban a pillanatban kompromittáló anyagokat lehet előhúzni az ellen, aki valamiért többé nem lojális a rendszerhez. A kézi vezérlésű ügyészség pedig egészen biztosan elindítja az eljárást a „bűnös” ellen, mint ahogyan teszi ezt Polt Péter ügyészsége is. Ez is olyan zsarolási potenciál, ami félelmet kelthet egy egészen nagy rétegben.

Ezzel együtt nem akarom elvitatni az ellenzék felelősségét abban, hogy nem tud megjelenni alternatívaként. Sok ok mellett az is baj, hogy szerintem a demokratikus ellenzék képviselői nincsenek igazán tisztában a jelenlegi rendszer valódi mibenlétével, így arról nem is indítanak vitát, nem lesz belőle téma a közéletben. Incs egységes nyelvük a megnevezésére. Ennek megfelelően pedig olyan vízióval sem rendelkeznek, hogy mit kellene ebben a helyzetben tenni. Szétaprózottságuk a káosztól való félelmet erősíti az emberekben. Felmerül, hogy vajon mi történne, ha hatalomra kerülnének. Tudnának-e egyáltalán kormányozni.

Többször elmondtam már, hogy ha a mostani helyzetet metaforaként egy betegségnek tekintjük, akkor a gyógyulás alapfeltétele a helyes diagnózis. Amit megpróbáltam ennek a modellnek a leírásával megtenni, az éppen a diagnózis megállapítása volt. Enélkül nincs megfelelő gyógymód sem. A sokféle rendszer megnevezés – a neofasisztától a neokommunistáig, az illiberális demokráciától a hibrid rezsimig bezárólag –, amelyek egyike sem képes megragadni a rendszer lényegét, szinte lehetetlenné teszi, hogy rájuk megfelelő, a kormánykritikán túllépő rendszerkritikus stratégiát lehessen építeni. 2010 után négy évig arról folyt a vita, hogy a kormánykritikát felválthatja-e a rendszerkritikai paradigma. Ma pedig arról vitázunk, hogy mi is az a rendszer, amit

a kritika tárgyává tesszük. Én ezt nem valamiféle akadémikus vagy tudományos szörszálhasogatásnak érzem, hanem alapvető kérdésnek. Nem mindegy, hogy valakinek tüdőgyulladás van, vagy éppen egy infarktuson esik át. Mindkettőbe bele lehet halni, de másféle gyógymódot kell alkalmazni egyik, illetve a másik esetben, ha esélyt akarunk a túlélésre. Autokrata rendszerből is van néhány fajta a világban, így nem mindegy, milyen stratégiát követünk, hogy a gyógyulás útjára lépjünk... ezért olyan életbe vágó a betegség helyes felismerése és meghatározása.

ZSPB.: Ejtsünk szót a kormányváltásról, az Ön szavaival élve a gyógymódról. Mennyi esély van erre, amikor a baloldal mélyrepülésben van? Sokan már úgy vélik, hogy össze kellene fogni a Jobbikkal. Vona Gábor gesztusokat tesz a baloldali szavazók irányába, amit a liberális értelmiség egy része elfogadni látszik. Megtörténhet az elképzelhetetlen, azaz a teljes ellenzéki oldal összefogása?

M.B.: Az ilyen típusú autokráciák egyik jellemzője, hogy a manipulált választási rendszerben szinte lehetetlen demokratikus úton leváltani a kormányt. Míg Oroszországban vagy Azerbajdzsánban már túl vannak azon a ponton, ahonnan még vissza lehetne fordulni, nálunk még kérdés, hogy elértük-e már azt a bizonyos pontot. Mi elég közel vagyunk hozzá, míg például Lengyelország még elég messze van tőle. Nincs nagy remény bennem azzal kapcsolatban, hogy mit lehet még tenni, ugyanis itthon nemcsak a választási rendszer manipulált, hanem a média nagy része is állami vagy Orbán-közeli kézben van. Az anyagi erőforrások szinte kifogyhatatlan mennyiségben állnak rendelkezésükre. Sok tízmilliárdos a kampányfinanszírozás a Fidesz mellett, míg az ellenzék számára még potenciálisan elérhető felületekről hatalmi eszközökkel letiltják az ellenzékét. Amit nem szoktak külön hangsúlyozni, pedig véleményem szerint igen lényeges elem, hogy az ügyészség és az adóhivatal is a kampánystáb részeként működik, nevezetesen: jogos vagy jogtalan vádakkal elvisznek ellenzéki politikusokat, bilincsben vezetik el őket, a kormánybarát média pedig élőben közvetíti az eseményeket. A választási kampány után hibernálják, azaz berakják ezeket az ügyeket a mélyhűtőbe, hogy a következő választás előtt kiolvashassák megint azokat. Mindeközben az ügyészség nem hajlandó eljárásokat lefolytatni Rogán Antalokkal és Farkas Flóriánokkal szemben, pedig ez lenne a kötelessége. Egy szó, mint száz: az ügyészség a maffiaállam, az állami bünszervezet része.

ZSPB.: Mi lesz az összefogással, benne lesz a Jobbik?

Ami a Jobbikkal való szövetséget illeti, én ellenzem ezt a fajta együttműködést, nemcsak érték alapon, pedig ez is fontos, hiszen a Jobbik egyik alelnöke még mindig fenntartja azt a véleményét, hogy az egyik demokratikus párt elnökét likvidálni kellene. Pragmatikus szempontból sem tartom jó ötletnek, hiszen a Jobbik ajánlata a baloldal felé az, hogy híveik nyugodtan szavazzanak a Jobbikra, míg paradox módon a baloldal ajánlata szintén az, hogy a baloldali szavazók szavazhatnak a Jobbikra. Sajnos a magyar történelemben már volt arra példa, hogy ide-oda lengett az inga, amikor a balos szavazók átszavaztak a szélsőjobbra, majd a kisnyilasok 45 után nagy számban beálltak a kommunista pártba. Ilyesmit figyelhettünk meg '98-ban is, amikor a Fidesz-Kisgazdapárt megállapodás nyomán a kisgazdák nagy számban átszavaztak a Fideszre a választás második fordulójában, és azok a szavazók később már nemigen tértek vissza a Kisgazdapárthoz, mert otthagadtak a Fidesznél. Úgy vélem, hogy ha egy baloldali párt felmentést ad a szavazóinak, és megengedi, sőt bátorítja, hogy a Jobbikra szavazzanak, akkor többé nem lehet őket visszahozni éppen a felmentés morális hatása miatt. Ugyanis – ahogy azt a közvélemény kutatások is mutatják – a baloldali szavazók jelentős része is nyitott a Jobbik szavazótáborát olyannyira jellemző előítéletes, kirekesztő, rasszista vélemények iránt. Mindezen túl a baloldali pártok egymással való alkudozása, huzavonája sem azt a benyomást erősíti, mint ha igyekezetük a rendszer leváltására irányulna.

ZSPB.: De akkor mégis mit lehet tenni?

M.B.: Szerencsére van még egy korlátozó erő, mégpedig az, hogy az Európai Unió tagjai vagyunk. A nyílt erőszak eszközeit, amiket Oroszországban, vagy Közép-Azsiában minden további nélkül be lehet vetni, nálunk még nem lehet maradéktalanul alkalmazni. Paradox módon éppen ez adja a propaganda végletes felpörgetését, hiszen az agy mosást kell olyan szintre vinni, hogy még a demokrácia romjai között is megfelelő támogatottságot biztosítson Fidesz számára a gyűlölet- és félelemkampányokkal hiszterizált szavazók körében. Egy nyíltabb diktatúra erre nincs rászorulva.

Amit az ellenzékől mindenképpen el lehet várni, az az, hogy Budapesten, ahol a Jobbik nem igazán erős, a körzetek több mint felét megnyerje. Ha ezt nem tudják hozni, akkor az csakis a kisszerűség, a kisstílusú együttműködés képtelenség következménye lesz. Budapest megnyerése szükséges ahhoz, hogy elkerülhessük a Fidesz esetleges kétharmados győzelmét, ennek nyomán pedig az önkormányzati választási rendszer egyoldalú ismételt átírását. Ez előfeltétele annak, hogy az egy évvel későbbi önkormányzati választásokon győzni lehessen a fővárosban. Amennyiben 2019-ben elbukják az önkormányzati választásokat Budapesten, az egyértelműen az ellenzék számlájára lesz írható. Itt azért fogható még az ATV, a Hírtévé és a Klubrádió, itt a leginkább Fidesz-ellenes a közhangulat, itt van még az emberekben remény arra nézve, hogy a kerületi polgármesteri helyeket megszerezhetik az ellenzéki vezetők, ami által megszerezhetik a többséget a Fővárosi Közgyűlésben is. A főpolgármesteri pozíció ugyancsak nyerhető. Ha 2019-ben nincs meg Budapest, akkor nincs meg az a pont, ahonnan kiindulva elképzelhető, hogy 2022-ben ki lehet mozdítani ezt a hatalmat a helyéből.

Az ellenzéki pártoknak még ebben a tragikus helyzetben is nagy bűnük, a szavazóik elárulása lenne, ha nem nyerik meg Budapestet. Ezzel megpecsételnék Magyarország jövőjét, és nem maradna más, csak a siránkozás. Illetve a csendes betagozódás ebbe a rendszerbe, amiben – mint ahogyan már jó párszor megtörtént Magyarország történelme során azokban az időszakokban, amikor nem volt demokratikus a berendezkedés – az emberek egyéni alkukkal próbálják biztosítani az egzisztenciális biztonságukat. És ezt nem is lehetne rossz néven venni tőlük, ha az ellenzéki elit tehetetlenkedése nem hagyna más utat a számukra.

<https://zsurpubi.hu/cikk/3364-orban-azt-akarja-hogy-brusszel-fizessen-de-abba-senki-ne-szoljon-bele-hogy-a-penzt-mikent-lopja-el--interju-magyar-balinttal/>